

Tabell F-k

Kriteriedata for kommunane 2024

Tabell F-k viser kriteriedata som ligg til grunn for berekninga av indeksverdiane i tabell E-k.

Kolonne 1 – Innbyggjartal per 1. januar 2023

Statistikk frå Statistisk sentralbyrå (SSB), utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 2 – Innbyggjartal per 1. juli 2023

Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Det er noko avvik mellom innbyggjartala per 1. juli 2023 i tabell F og dei offisielle innbyggjartala for andre kvartal som er publiserte på heimesida til Statistisk sentralbyrå. Årsaka til avviket er at innbyggjartala i kriteriedata inneheld korreksjonar gjort etter 1. juli. Tala inkluderer også etterregistreringar av flytting, fødsjar og dødsfall. Innbyggjartala i kriteriedata viser ei meir korrekt framstilling av befolkninga per 1. juli 2023 enn tala som er publiserte av Statistisk sentralbyrå.

Kolonne 3 – 10 – Innbyggjartal fordelt på aldersgrupper per 1. juli 2023

Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 11 – Strukturkriteriet (per 1. januar 2023)

Strukturkriteriet beskriv gjennomsnittleg reiseavstand per innbyggjar (i km) i ein kommune for å nå 5 000 personar, uavhengig av kommunegrensar.

Strukturkriteriet er eit mål på busettingsmønsteret i kommunen og områda rundt, og seier noko om avstandar og spreiddbygdheit i regionen. Føremålet med kriteriet er å måle reiselengda uavhengig av storleiken på kommunen og kommunegrensene, til skilnad frå dei tradisjonelle busettingskriteria som er avgrensa innan kommunen.

Kriteriet blir berekna ved å ta utgangspunkt i grunnkretsane i kvar kommune og befolkningstyngdepunktet innan kvar grunnkrets (på same måte som for dei andre busettingskriteria i inntektssystemet, sone- og nabokriteriet).

Ein grunnkrets er den minste geografiske eininga SSB brukar til å lage kommunestatistikk. Alle kommunar består av fleire grunnkretsar, og ingen grunnkrets strekk seg ut over fleire enn ein kommune. Landet er delt inn i om lag 14 000 grunnkretsar. For kvar grunnkrets er det berekna eit befolkningstyngdepunkt, ut ifrå koordinatane for adresser med bebuarar i grunnkretsen. For innbyggjarane i kvar grunnkrets blir det deretter berekna minste reiseavstand for å nå 5 000 personar, ut ifrå befolkningstyngdepunktet i kretsen. I utrekninga blir det òg nytta informasjon om veg- og rutenettet, slik at det blir lagt inn ein korreksjonsfaktor (høgare verdiar) viss ein til dømes er avhengig av ferje for å nå 5 000 personar. Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 12 – Gradert basiskriterium 2023

I 2017 vart det innført ein ny modell for kompensasjon for smådriftsulemper på kommunenivå i utgiftsutjamninga i inntektssystemet. I motsetning til tidlegare blir denne kompensasjonen differensiert mellom kommunane ut ifrå graden av frivilligheit på smådriftsulempene. Graden av frivilligheit blir rekna ut basert på kommunane sin verdi på strukturkriteriet (vist i kolonne 11). Ved hjelp av strukturkriteriet blir basiskriteriet i utgiftsutjamninga gradert, slik at kompensasjonen for smådriftsulemper blir differensiert mellom kommunar med frivillige og ufrivillige smådriftsulemper.

Kommunar som har ein verdi på strukturkriteriet som er høgare enn den øvre grenseverdien får fullt basistilskot, medan kommunar med reiselengde som er lågare enn denne grenseverdien får ein gradvis reduksjon i basiskriteriet og kompensasjon for smådriftsulemper på kommunenivå. Alle kommunar er sikra eit halvt basistilskot, slik at minimumsverdien på det graderte basiskriteriet er 0,5.

Den øvre grenseverdien er lik gjennomsnittleg reiseavstand for å nå 5 000 innbyggjarar for kommunar med færre enn 5 000 innbyggjarar. Grenseverdien er vidareført på same nivå som i 2023, på 25,7 km.

Kommunen sin verdi på basiskriteriet blir gradvis trappa ned (lineært) mellom grenseverdien, som gir ein verdi på basiskriteriet lik 1, og minsteverdien på 0,5. Alle kommunar får difor ein verdi på det graderte basiskriteriet mellom 0,5 og 1, gitt kommunen sin verdi på strukturkriteriet. Verdien på gradert basiskriterium er vist i kolonne 12.

Kolonne 13 – Reiseavstand innan sone (per 1. januar 2023)

Reiseavstand innan sone (i km) per 1. januar 2023. Reiseavstand blir berekna for alle innbyggjarane i sona til sonesenteret, summert for alle innbyggjarane i sona. Ei sone er eit geografisk samanhengande område som er sett saman av grunnkretsar. Sjå St.prp. nr. 62 (1999–2000) *Om kommuneøkonomien 2001 mv.* for nærare omtale av kriteriet. Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 14 – Reiseavstand innan sone (snitt 2021–2023)

I utrekninga av soneindeksen blir det nytta eit gjennomsnitt for dei siste tre åra av kriteriet reiseavstand innan sone. For berekninga av rammetilskotet for 2024 blir gjennomsnittet for åra 2021, 2022 og 2023 nytta. Sjå Grønt hefte 2022 og Grønt hefte 2023 for tal på reiseavstand innan sone per 1.1.2021 og 1.1.2022.

Kolonne 15 – Reiseavstand til næraste nabokrets (per 1. januar 2023)

Reiseavstand til nabokrets (i km) per 1. januar 2023. Avstanden er berekna for innbyggjarane i grunnkretsen, frå senter i eigen grunnkrets til senter i næraste nabogrunnkrets innanfor same sone, summert for alle innbyggjarane i kommunen. Sjå St.prp. nr. 62 (1999–2000) *Om kommuneøkonomien 2001 mv.* for nærare omtale av kriteriet. Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 16 – Reiseavstand til næraste nabokrets (snitt 2021–2023)

I utrekninga av naboindeksen blir det nytta eit gjennomsnitt for dei siste tre åra av kriteriet reiseavstand til næraste nabokrets. For berekninga av rammetilskotet for 2024

blir gjennomsnittet for åra 2021, 2022 og 2023 nytta. Sjå Grønt hefte 2022 og Grønt hefte 2023 for tal på reiseavstand til næraste nabokrets per 1.1.2021 og 1.1.2022.

Kolonne 17 – Innvandrarak 6–15 år, utanom Skandinavia

Innvandrarak 6–15 år frå land utanom Skandinavia per 1. januar 2023. Innvandrarak er personar som er fødde i utlandet av to utanlandsfødde foreldre, og som på eit tidspunkt har innvandra til Noreg. Statistikk frå SSB.

Kolonne 18 - Personar med psykisk utviklingshemming 16 år og eldre

Personar med psykisk utviklingshemming 16 år og eldre per 1. januar 2023. Kolonnen omfattar innbyggjarar i alderen 16 år eller eldre med psykisk utviklingshemming som per 1.1.2023 har vedtak om tenester etter helse- og omsorgstenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6, under dette, § 3-6 og § 3-8 (sjå rundskriv IS-3/2023 frå Helsedirektoratet for nærare omtale).

Tala er rapporterte inn frå kommunane til Helsedirektoratet og inkluderer ikkje personar med psykisk utviklingshemming som bur i vertskommuneinstitusjonar. I tråd med praksisen til Helsedirektoratet blir ikkje verdiar under 6 publiserte.

Kolonne 19 – Ikkje-gifte 67 år og over

Ikkje-gifte 67 år og eldre per 1. januar 2023. Definisjonen av ikkje-gift: Aldri tidlegare gift, skilt, separert (inklusive skilt, separert, gjenlevande partner), enker og enkemenn. Statistikk frå SSB.

Kolonne 20 – Alders- og kjønnsstandardisert dødelegheit

Alders- og kjønnsstandardisert dødelegheit er berekna tal på døde i den einkilde kommune i eit år, viss dødelegheitsmønsteret i kommunen var som i perioden 2018–2022 og alders- og kjønnsstrukturen var som i ei standardbefolkning. Frå og med 2018 er standardbefolkninga lik befolkninga i Noreg på landsbasis per 1. januar 2016.

Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 21 – Uførepensjonistar 18–49 år

Talet på uførepensjonistar 18–49 år i kommunen per desember 2022. Tal frå SSB. I tråd med praksisen til SSB blir ikkje verdiar under 4 publiserte. I berekninga av rammetilskotet blir verdien 2 lagt til grunn i slike tilfelle.

Kolonne 22 - Flyktningar

Personar med flyktningbakgrunn per 1. januar 2023 som har budd i Noreg i 6–30 år. Omgrepet "Person med flyktningbakgrunn" blir her nytta om personar som har kome til Noreg av fluktgrunnar og omfattar og familie innvandra til desse. Personar som opphavelg kom som følge av andre grunnar, men som seinare har fått ei flyktningtillating er og talde med. Med "fluktgrunnar" meiner ein at vedkommande har fått vern i Noreg, utan omsyn til om personen har fått flyktningstatus etter Genèvekonvensjonen.

Barn som personar med flyktningbakgrunn har fått etter at dei kom til Noreg er ikkje rekna med. Statistikk frå SSB. I tråd med praksisen til SSB blir ikkje verdiar under 3 publiserte. I berekninga av rammetilskotet blir verdien 1,5 lagt til grunn i slike tilfelle.

Kolonne 23 – Skilde og separerte 16–59 år

Skilde og separerte 16–59 år per 1. januar 2023. Statistikk frå SSB.

Kolonne 24 – Arbeidsledige 16–59 år

Arbeidsledige 16–59 år. Som grunnlag for kriteriet blir det nytta eit gjennomsnitt for registrerte arbeidsledige under 60 år i 2022. Statistikk frå SSB. I tråd med praksisen til SSB blir ikkje verdiar under 3 publiserte. I berekninga av rammetilskotet blir verdien 1,5 lagt til grunn i slike tilfelle.

Kolonne 25 – Opphopingsindeks

Opphopingsindeksen er sett saman av kriteria skilde og separerte (kol. 23), arbeidsledige (kol.24), personar med låg inntekt (kol. 28) og innbyggjartal per 1. januar 2023 (kol.1). Opphopingsindeksen blir berekna på følgjande måte for kvar kommune:

$$\frac{\text{Tal på skilde/separerte} * \text{tal på arbeidsledige} * \text{tal på pers. med låg inntekt}}{\text{Tal på innbyggjarar} * \text{tal på innbyggjarar}}$$

Tala er frå SSB.

Kolonne 26 – Aleinebuande 30-66 år

Aleinebuande 30–66 år i einfamليهushald, per 1.1.2022. Statistikk frå SSB. Tal frå 2023 var ikkje tilgjengelege i berekninga av Grønt hefte, difor blir det nytta tal frå 2022.

Kolonne 27 – Barn 0–15 år med einsleg forsørgjar

Barn 0–15 år med einsleg forsørgjar per desember 2022. Einslege forsørgjarar blir definerte på grunnlag av mottakarar av barnetrygd med utvida stønad. Tal frå NAV, levert av SSB. I tråd med praksisen til NAV blir ikkje verdiar under 4 publiserte. I berekninga av rammetilskotet blir verdien 2 lagt til grunn i slike tilfelle.

Kolonne 28 – Personar med låg inntekt

Personar med låg inntekt per 1.1. 2023. Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet. Kriteriet inngår òg i opphopingsindeksen, som er sett saman av kriteria skilde/separerte, arbeidsledige og personar med låg inntekt.

For å berekne talet på personar med låg inntekt i kvar kommune, tek ein utgangspunkt i hushaldsstatistikk for inntekt etter skatt eksklusive sosialhjelp. Det er nytta regionspesifikke låginntektsgrenser for å ta omsyn til at bustadprisane og dei økonomiske kostnadene ved å ta del i samfunnslivet er avhengig av bustad. Personar med låg inntekt er definerte som personar med inntekt som er lågare enn halvparten av medianinntekta i dei ulike regionane. Studentar og personar med høg formue er haldne utanom. Kriteriet er nærare omtalt i rapporten *Langørgen, A., T.A. Galloway, M. Mogstad og R. Aaberge (2005): Sammenlikning av simultane og partielle analyser av kommunenes økonomiske atferd, Rapporter 2005/25, Statistisk sentralbyrå.*

Kolonne 29 – Barn 1 år per 1. juli 2023

Statistikk frå SSB, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kolonne 30 – Barn 1 år med kontantstøtte etter full sats

Eittåringar i kommunen med kontantstøtte etter full sats. Gjennomsnitt for 2022. Statistikk frå NAV, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet. Barn med kontantstøtte inngår i kriteriet barn 1 år utan kontantstøtte (kol. 32).

Kolonne 31 – Barn 1 år med kontantstøtte etter redusert sats

Eittåringar i kommunen med kontantstøtte etter redusert sats. Gjennomsnitt for 2022. Statistikk frå NAV, utarbeidd for Kommunal- og distriktsdepartementet. Barn med kontantstøtte etter redusert sats inngår i kriteriet barn 1 år utan kontantstøtte (kol. 32) med halv vekt.

Kolonne 32 – Barn 1 år utan kontantstøtte

Kriteriet blir berekna som talet på barn som er eitt år i kommunen per 1. juli 2023 (kol. 29), minus talet på barn med kontantstøtte etter full sats (kol. 30) og barn med kontantstøtte etter redusert sats (kol. 31). Barn med redusert kontantstøtte inngår i kriteriet med halv vekt.

Kolonne 33 – Innbyggjarar med høgare utdanning

Innbyggjarar 16 år og over per 1. januar 2023, med universitets- og høgskuleutdanning per 1. oktober 2022. Statistikk frå SSB.

Kolonne 34 – Elevar i statlege og private skular, grunnskule

Elevar i statlege og private grunnskular, vanleg undervisning, per 1. oktober 2022. Statistikk frå Kunnskapsdepartementet/Utdanningsdirektoratet.

Kolonne 35 – Elevar med opphald, grunnskule

Elevar ved statlege spesialskular og private skular for funksjonshemma som er innlosjerte på skulen per 1. oktober 2022. Statistikk frå Kunnskapsdepartementet/Utdanningsdirektoratet.

Kolonne 36 – Elevar ved spesialskular, grunnskule

Elevar ved statlege spesialskular og private skular for funksjonshemma per 1. oktober 2022. Statistikk frå Kunnskapsdepartementet/Utdanningsdirektoratet.

Kolonne 37–39 – Landbrukskriteriet

Landbrukskriteriet består av tre underliggjande kriterium: Talet på jordbruksbedrifter (kol. 37) med 67,9 prosent vekt, talet på landbrukseigedomar (kol. 38) med 27,6 prosent vekt og det totale arealet i kommunen (kol. 39) med 4,47 prosent vekt. Desse tre kriteria er viste som tre kolonnar i tabell F.

I tabell E er desse tre kriteria vekta saman til eitt landbrukskriterium. Landbrukskriteriet blir berekna på følgjande måte for kvar kommune:

$$\frac{\text{Tal på jordbr.bedr. i kom. X} * 0,6790}{\text{Tal på jordbr.bedr. i landet}} + \frac{\text{Tal på landbr.eiged. i kom. X} * 0,2763}{\text{Tal på landbr.eiged. i landet}} + \frac{\text{Areal i kom. X} * 0,0447}{\text{Areal i landet}}$$

- Kol. 37: Talet på jordbruksbedrifter i 2022 omfattar søkjarar av produksjonstilskot i jordbruket per 1.10.2022 og med tillegg for einingar som

ikkje søker tilskot. Statistikk frå SSB.

- Kol. 38: Talet på landbrukseigedomar i 2022 er landbrukseigedomar i Landbruksregisteret per desember 2022. Omfattar alle landbrukseigedomar med minst 5 dekar jordbruksareal og/eller minst 25 dekar produktivt skogareal. Statistikk frå SSB.
- Kol. 39: Det totale arealet i kommunane omfattar landareal og ferskvatn, målt i km². Tal per 1.1.2023. Kjelde: Digitalt kartverk for Norge/Statens kartverk.

Kolonne 40 – Skatt i prosent av landsgjennomsnittet i 2022

Skatteinntekter per innbyggjar i kommunen, i prosent av landsgjennomsnittet for skatteinntekter per innbyggjar i 2022.